

EL LENGUATGE

**Traduir i
trair (II)**

Examinant els diversos exemples — nombrosíssims — de l'ús que actualment solen fer els crítics literaris i els historiadors de la cultura dels verbs *traduir* i *trair*, dels quals vam transcriure dissabte una petita mostra, sembla que puguem arribar a la conclusió que al primer d'aquests li és atribuït el significat de *reflectir* o *posar en relleu*, i al segon el de *revelar* o *denotar*. Ja es veu clarament, però, que aquestes dues sèries d'equivalències pertanyen al mateix camp semàntic i que la diferència entre l'una i l'altra no té una definició gaire marcada, amb què cal segurament convenir que, tal com deïem, *traduir* i *trair* arriben a ésser, en alguns casos, perfectament intercanviables. Aquesta intercanviabilitat entre *traduir* i *trair* es fa especialment evident en els dos exemples següents, deguts a un mateix autor, el crític Joaquim Molas: *Durant una bona part del segle XIII la literatura del nostre país tradueix els interessos d'una societat feudal i cavalleresca* (*Literatura catalana antiga*. Vol I, pàg. 11). *A la Primera història, el tema bíblic encara traeix interessos estrictament estètics* (Pròleg a *Primera història d'Esther*, de Salvador Espriu, pàg. 6).

La predilecció que els escriptors que s'ocupen de temes literaris demostren per l'ús dels verbs *traduir* i *trair* no ha suposat, però, que prescindissin dels altres verbs que tenen significats equivalents o afins. Pot importar, també, de veure alguns exemples d'aquestes altres casos: ...*un sentiment religiós molt de l'època i que revela un domini excepcional de la forma...* (A. Manent, *Josep Carner i el Noucentisme*), ...*la crisi de valors que reflecteix el Modernisme* (J. Triadó, pròleg a *Prudenci Bertrana per ell mateix*), ...*rutina anihiladora que, en el fons, no amaga altra cosa que uns interessos purament materials* (Jordi Castellanos, pròleg a *La vida i la mort d'en Jordi Fraguinals*, de Pous i Pagès), *El segon llibre de les Estances reflecteix (...) la influència de Holderlin...* (J. Molas, pròleg a *Clàssics i Moderns*, de Carles Riba, treball recent en què Molas ha prescindit totalment de *traduir* i *trair* i recorre a *reflectir* (tres cops), *expressar*, *revelar* i *palesar*). D'altra banda, tenim ja un exemple de Fabra de l'ús de *trair* amb el valor que comentem: *alcohol, en català, no és un de tants castellanismes humiliants que traïxen la supeditació del català al castellà...* (Converses filològiques, pàg. 123).

Albert Jané